

вона є нормою матеріального права, а тому не може бути застосована у випадку розгляду питання про поворот виконання рішення.

Отже встановлена заборона повороту виконання рішення у вказаних категоріях справах щодо стягнення моральної шкоди, завданої трудовим каліцтвом може бути знята за одночасної наявності перерахованих вище умов, а сам поворот виконання не може розглядатися.

Список використаної літератури:

1. Рішення Конституційного Суду України від 02 листопада 2011 року у справі №13-рп/2011 за конституційним зверненням військової частини А 1080 щодо офіційного тлумачення положення пункту 28 частини першої статті 293 Цивільного процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пунктів 2, 8 частини третьої статті 129 року Конституції України. Вісник Конституційного Суду України. 2012. № 1. С. 12.
2. Рішення Конституційного Суду України 30 січня 2003 року у справі № 3-рп/2003 за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора). Вісник Конституційного Суду України. 2003. № 1. С. 24.
3. Постанова у справі № 212/9701/13-ц від 06 березня 2018 року : Верховний Суд. URL <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/69576747>.
4. Постанова у справі № 156/42/14-ц від 30 жовтня 2018 року : Верховний Суд. URL <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77771025>.

Волкова Наталія Василівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДОКАЗУ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Важливою складовою частиною правосуддя є докази, що займають одне з центральних місць у цивільному процесі. Основна мета судового розгляду цивільної справи полягає в ефективному захисті порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави (ч. 1 ст. 2 ЦПК)[1]. Для реалізації даної мети необхідно встановлення обставин (фактів), що мають істотне значення для правильного вирішення справи. Отже, завдання суду зводиться до того, щоб в процесі розгляду конкретної справи з'ясувати обставини, характерні для

спірних правовідносин, та правильно застосувати до встановлених юридичних фактів норму матеріального права, тобто здійснити захист суб'єктивних прав.

Дослідженням і розробкою інституту судових доказів займаються вже тривалий час провідні вчені-процесуалісти. Проте, у теорії цивільного процесуального права так і не існує єдиної точки зору щодо поняття доказів. Ще у радянські часи існувало декілька підходів до розуміння поняття доказу. Одні автори під судовими доказами пропонували розуміти процесуальні засоби і способи доказування [2, с. 68]. Так, наприклад, Є.В. Васьковський писав, що «...засоби, за допомогою яких здійснюється доказування, мають назву докази» [3, с.228]. Інші вчені під судовими доказами розуміли навпаки тільки фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку суд встановлює обставини, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін [4, с.135; 5 с. 102]. Такі підходи вчених не можна вважати повними, оскільки вони не відповідають сутності доказу.

М.С. Шакарян та Д.М. Чечот в своїх роботах вказували на подвійність природи судового доказу та зазначали, що доказами є, по-перше, фактичні дані і, по-друге, засоби доказування [6, с. 147; 7, с. 186].

Вбачається, що науковою основою подвійного розуміння судового доказу слугували на той момент законодавчо сформульовані норми ЦПК 1963 р. про докази. Так, в ч. 1 ст. 27 ЦПК 1963 р. зазначалось, «що доказами в цивільній справі є будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи», а вже у ч. 2 даної статті, що «ці дані встановлюються такими засобами: поясненнями сторін і третіх осіб, показаннями свідків, письмовими доказами, речовими доказами і висновками експертів».

На сучасному етапі розвитку доктрини цивільного процесуального права продовжуються вестися дискусії щодо визначення поняття доказу. Так, Т. В. Цюра запропонувала розглядати доказ «...як окремий елемент засобу доказування, що несе в собі інформацію про обставину справи, з існуванням

якої особа пов'язує виникнення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків, а засіб доказування – як сукупність окремих доказів (елементів), які за цивільним процесуальним законодавством допустимі для доказування в конкретній справі» [8, с.17].

В.О. Єрмолаєва вважала більш переконливою точку зору науковців, які зазначали, що «судові докази – єдине поняття, що становить взаємозв'язок фактичних даних, на підставі яких суд у передбаченому законом порядку встановлює обставини, що мають значення для обґрунтованості вимог і заперечень сторін та засобів доказування, що містять ці фактичні дані»[9, с. 175].

Необхідно підтримати такий науковий підхід, в рамках якого поняття судового доказу розглядається як єдине поняття, що становить взаємозв'язок відомостей про факти (фактичні дані) та засобів доказування. Також необхідно звернути увагу, що він не є новим для доктрини цивільного процесуального права, оскільки погляд на єдине поняття доказу появився як результат тривалої дискусії про сутність доказу. За радянських часів він був викладений в роботах О.В. Іванова, Л.Т. Ульянова та ін. [10, с. 23; 11, с.11]. Серед сучасних вчених-процесуалістів зазначеної точки зору дотримуються В.О. Єрмолаєва, В.В. Комаров та ін.[9, с. 175; 12, с. 220].

Так, О.В. Іванов одним з перших писав про те, «що істотною властивістю судових доказів є їх процесуальна форма, яку закон називає засобом доказування», а також звертав увагу на те, «...що не можна протиставляти засоби доказування доказам, так як вони відносяться один до одного як форма і зміст [13, с. 12-15].

В.В. Комаров зазначав, що «...докази в цивільному процесі являють собою єдність фактичних даних, які мають значення для правильного вирішення справи, та їх процесуальної форми». Далі автор справедливо зазначав, що «...ні свідчення про факти окремо від засобів доказування, ні засоби доказування окремо від свідчень про факти не можуть бути доказами»[14, с. 484].

Отже, підсумовуючи вище наведене необхідно зазначити, що судові докази – єдине поняття, що становить взаємозв'язок відомостей про будь-які дані на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи та засобів доказування, що містять ці дані.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
2. Абрамов С.Н. Гражданский процесс: учебник для юридических школ / С.Н. Абрамов. М.: Юридическое издательство МЮ СССР, 1946. С. 68
3. Васильковский Е.В. Учебник гражданского процесса. - 2-е изд., перераб. - М., 1917.
4. Курьлев С.В. Основы теории доказывания в советском правосудии. – Минск, 1956.
5. Фаткулин Ф.Н. Общие проблемы процессуального доказывания. – Казань, 1986. Советский гражданский процесс / Под ред. М.С. Шакарян. – М., 1985.
6. Гражданский процесс / Под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечота. – М., 1986.
7. Цюра Т. В. Суб'єкти доказування та оцінки доказів у цивільному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2005.
8. Цивільний процес України : Підручник / За заг. ред. Р.М. Мінченко; ред. І.В. Андронов. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016.
9. Иванов О.В. Принцип объективной истины в советском гражданском процессе: (Лекция для студентов вечернего отделения) / Моск. гос ун-т им. М.В. Ломоносова. Юрид. фак. Кафедра гражд. процесса. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1964.
10. Ульянова Л.Т. Оценка доказательств судом первой инстанции. М.: Госюриздат, 1959.
11. Гражданский процесс / Под ред В.В. Комарова. Харьков, 2001.
12. Иванов О.В. Объективная истина в советском гражданском процессе. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 1964.
13. Курс цивільного процесу : підручник / В.В. Комаров, А.В. Бігун, В.В. Баранкова та ін. ; за ред. В.В. Комарова. Х. : Право, 2011.

Гоголо Регіна Францівна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»,

ПРЕЗУМПЦІЯ «ПРАВОМІРНОСТІ» ТА «БЕЗСПІРНОСТІ ВИМОГ» ВИКОНАВЧОГО НАПISУ НОТАРІУСА

Відповідно до статті 87 Закону України «Про нотаріат» для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість. Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному